

## OM FRISTADSDEKLARATIONEN

*Deklarationen har tagits fram av Föreningen Allmogegeten, Föreningen Gotlandskaninen, Föreningen Landtsvinet, Föreningen Svenska Allmogefår, Föreningen Äldre Boskap, GutefårAkademin och Svenska Lanthönsklubben, med start vid ett möte i Fristad den 15 oktober 2016.*

Undertecknande ideella föreningar:

- arbetar för stabilitet och långsiktighet i bevarandearbetet med lantraser.
- har en gemensam grundsyn på vad en lantras är och hur den bäst bevaras.
- driver bevarandeprogram för en eller flera lantraser enligt deklarationens definitioner och principer.

# FRISTADSDEKLARATIONEN

*Undertecknande ideella föreningar arbetar för stabilitet och långsiktighet i bevarandearbetet med lantraser och har en gemensam grundsyn på vad en lantras är och hur den bäst bevaras.*

*Lantraserna har unika egenskaper som gör att de producerar väl i ett kretsloppsriktat lantbruk där de effektivt omvandlar bete och foder från naturliga fodermarker till mat, kläder och dragkraft.*

*Lantraserna måste kunna fortsätta att användas till husbehov utan att hindras av regelverk utformade med tanke på stordrift och skyddande av animalieindustrin.*

*Det finns ett värde i att förvalta lantraserna som levande genetiska resurser och att föra vidare levande kunskap om deras bakgrund, skötsel, användning och avelsurval till kommande generationer. Vi tar detta ansvar, med eller utan ekonomiskt stöd, men samhället har en skyldighet att skapa ekonomiska och administrativa former som bidrar till att vårt arbete blir framgångsrikt.*

*Vi hävdar våra rättigheter som lokalt samhälle och förvaltare av svenska lantraser.*

---

## **1. Lantraserna har sitt ursprung i allmogens djur före den organiserade aveln**

Före år 1860-70 bodde 90 % av Sveriges befolkning på landsbygden och var i princip självförsörjande. Befolkningen ökade och många flyttade till städerna. Producenterna blev färre och konsumenterna fler. Jordbruket effektiviserades och mekaniserades. Nya specialiserade raser importerades och den organiserade aveln med inriktning på avsaluproduktion och/eller standardiserat utseende inleddes.

Det vi idag kallar lantraser härstammar från den lantraspopulation som då redan fanns i landet och som inte ingick i detta avelsarbete. Att en lantras inte är specialiserad ingår i själva begreppet. Enstaka djur har genom tiderna införts från andra trakter och länder, men i huvudsak är lantraserna lokala raser utan sentida inkorsning av annan ras.

## **2. Lantraserna har formats av sin lokala miljö och av sina ägares behov i ett självhushållande samhälle**

Lantraserna har under lång tid, i många fall tusentals år, formats av sin lokala miljö och av allmogens krav och behov i ett självhushållande samhälle. De har anpassats till lokala förutsättningar såsom jordmån, klimat, växtlighet, sjukdomar och parasiter. De djur som klarade det naturliga urvalet gallrades sedan i sin tur av människan, utifrån hanterbarhet, livskraft, utbyte och andra önskemål om djurens funktion. Karaktäristiskt för en lantras är att den är relativt jämn i form och storlek, medan färg, teckning och andra exteriöra detaljer utan praktisk betydelse kan variera mycket.

I det självhushållande samhället utfodrades lantraserna med lokalproducerat foder från sådana marker som inte kunde användas till odling av livsmedel. Djurens gödsel var en viktig del i kretsloppet. Även rester och avfall från hushållet och jordbruket användes som foder. På detta foder producerade lantraserna vad hushållet behövde. Eventuell överskottsproduktion kunde säljas eller bytas mot andra varor.

*En lantras:*

- *har sitt ursprung i de djur som fanns i landet innan den organiserade aveln inleddes*
- *är inte specialiserad*
- *är formad av det självhushållande samhället och av sin lokala uppkomstmiljö*

## **3. Lantraserna bevaras bäst genom att hållas och användas traditionellt**

Att bevara *in situ* innebär att man bevarar levande djur i den miljö där de har utvecklat sina egenskaper. Därigenom kan anpassningen fortsätta, även om miljön förändras. Till lantrasernas uppkomstmiljö hör, förutom den geografiska miljön, att hålla dem under förutsättningar som liknar de som hittills format dem. Att använda lantraserna till husbehov gör att vi, med dagens förutsättningar, kommer närmast de krav som alltid ställts på dem.

*För en lantras innebär in situ att:*

- *djuren hålls i sitt geografiska uppkomstområde. Hur tungt vägande den geografiska miljön är kan vara olika för olika raser. Det beror också på i vilket skede bevarandearbetet är.*

- *foder och bete är sådant som använts traditionellt och som är möjligt att odla och ta tillvara lokalt på små och magra marker, även om man inte har möjlighet att göra det själv.*
- *årstiderna följs så djuren inte drivs att producera året runt.*
- *djuren ges möjlighet till utevistelse under hela eller större delen av året.*
- *djurens verkliga hälsotillstånd inte döljs genom förebyggande medicinering eller genom vaccinering mot sådana sjukdomar där resistensavel bedöms som möjlig.*
- *djuren förökas på naturligt sätt. Djupfryst material och artificiell kläckning och uppfödning skall ses som ett komplement, som i vissa fall kan vara värdefullt och befogat.*
- *väl fungerande djur prioriteras vid avelsurval. Genetiska aspekter beaktas särskilt vid uppförökning av små populationer.*
- *djuren och deras produkter används för husbehov, eventuell försäljning utgörs av överskottsproduktion.*

#### **4. Lantraserna bevaras i levande genbanker**

Vid bedömning av vad som är en lantras tas hänsyn till bakgrund, karaktär och DNA-analyser, i den mån tillförlitliga sådana finns. Lantrasföreningarna har genom inventeringar fångat upp restpopulationer som man sedan mönstrat in i ett härstamningsregister. Dessa djur är rasens founders (grundare). I registret kan varje individ följas hela vägen tillbaka till founders. Registret är slutet, man korsar alltså inte in djur av andra raser. Nya founders kan upptäckas, men det är ovanligt. Med hjälp av dessa fullständiga härstamningsregister kan föreningarna kontrollera den genetiska delen av bevarandearbetet.

Föreningarna driver bevarandeprogram där ett av målen är att djuren hålls nära in situ, så anpassningen till miljön kan fortsätta. Att hålla djuren in situ är dock inget krav för att få delta i bevarandeprogrammen; alla som har djur som uppfyller härstamningskraven kan vara med. Djurägarna ansluter sig genom att skriva på ett avtal med aktuell förening, där de förbinder sig att följa bevarandeprogrammets regler och den avelsplan föreningen upprättat och fått godkänd av Jordbruksverket. Tillståndet i besättningsarna följs upp genom årliga rapporter från djurägarna till föreningarna, där till exempel djurinnehav, avelsresultat och hälsoläge ingår. Föreningarna bistår djurägarna med avelsrådgivning och förmedlar kunskap genom medlemstidningar och praktisk utbildning. De djur som är anslutna till bevarandeprogrammen utgör den levande genbanken.

Alla djur inom en lantras behöver inte vara med i genbanken. Utanför genbanken kan delar av en ras utvecklas fritt för att möta konsumenternas efterfrågan på olika produkter. Genbanken utgör en säkerhet mot förändring av hela rasen.

#### **5. Djurhållarna förvaltar lantraserna och traditionell kunskap kopplad till dem**

Att hålla lantraser in situ bevarar inte bara rasernas gener, utan även deras funktion och kulturhistoria. Betande lantrasdjur gynnar dessutom en mängd annan biologisk mångfald i naturliga betesmarker. Likaså gör deras vinterfoder när det hämtas från traditionella slåttermarker och hamlade träd.

Traditionell djurhållning och kunskap kopplad till skötsel av lantraser måste få fortleva utifrån ett praktiskt perspektiv. En del av dagens krav och rekommendationer är inte anpassade för lantrasdjur och småskalig djurhållning. Vid utformning av regelverk måste hänsyn tas till lantraser och deras funktion för produktion till husbehov.

Att hålla lantraser till husbehov kräver kunskap om hela processen från avelsurval till slakt, tillvaratagande och bearbetning av de produkter djuren ger och om att ta tillvara och använda foder från naturliga fodermarker på traditionellt sätt. Kunskaperna bevaras, utvecklas och sprids genom att användas i sitt rätta sammanhang.

Djurhållarna som deltar i föreningarnas bevarandeprogram och har den här kunskapen utgör ett lokalt samhälle med traditionellt livssätt som är relevant för bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald. Därmed omfattas de av rättigheter i t ex Konventionen om biologisk mångfald. I FAO:s globala handlingsplan för husdjursgenetiska resurser framhålls vikten av att de undertecknande länderna säkrar djurägarnas fortsatta förvaltning av raserna, främjar rättvis fördelning av de vinster som uppkommer vid utnyttjandet av husdjursgenetiska resurser, vidtar åtgärder för att respektera, bevara och upprätthålla traditionell kunskap av betydelse för husdjursavel och –produktion som ett bidrag till ett hållbart levnadssätt samt innefattar alla aktörer i beslutsfattande på nationell nivå rörande hållbar användning, utveckling och bevarande av husdjursgenetiska resurser.

## HÄNVISNINGAR

**Konvention om biologisk mångfald** är en global konvention som har arbetats fram inom FN-systemet. Konventionens formella namn är *Convention on Biological Diversity (CBD)*. Den undertecknades vid FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio 1992 och trädde i kraft 1993, då även Sverige undertecknade den. Målen för arbetet inom konventionen är att bevara och hållbart nyttja den biologiska mångfalden och att nyttan av att använda genetiska resurser ska fördelas rättvist. Länk: [www.cbd.int](http://www.cbd.int) eller [www.notisum.se/rnp/eu/lag/2J3A121D.htm](http://www.notisum.se/rnp/eu/lag/2J3A121D.htm)

**Interlaken-deklarationen om husdjursgenetiska resurser samt den globala handlingsplanen för husdjursgenetiska resurser** antogs av medlemsländerna i FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO, däribland Sverige, år 2007 i Interlaken, Schweiz. Den globala handlingsplanen omfattar 23 strategiska prioriteringar för aktiviteter till förmån för sund förvaltning av husdjursgenetiska resurser. Interlaken-deklarationen bekräftar ländernas förpliktelser att genomföra den globala handlingsplanen. (Observera: Interlaken-deklarationen och den globala handlingsplanen finns inte på svenska. Citaten i detta dokument är översatta av oss. Se nedanstående länk för de officiella versionerna.) Länk: <http://www.fao.org/docrep/010/a1404e/a1404e00.htm>

**Aichimålen** utgörs av 20 delmål inom den strategiska planen för biologisk mångfald för perioden 2011-2020, som antogs av världens länder år 2010. Beslutet togs i Nagoya, Japan, inom FN:s konvention om biologisk mångfald. Planen innehåller vision, målsättningar och arbetsprogram för att rädda den biologiska mångfalden och därigenom säkra fungerande ekosystem. Sveriges arbete beskrivs i regeringens proposition 2013/14 En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Länk: [www.regeringen.se/sb/d/18126/a/235710](http://www.regeringen.se/sb/d/18126/a/235710)

### 1. Lantraserna har sitt ursprung i allmogens djur före den organiserade aveln

- **Sven Ekman. 1938. Sveriges natur:** Innan rasförädlingen började, hade vi av alla våra husdjur s.k. lantraser. Begreppet lantras står i motsats till begreppet högkultiverad specialras. Hos lantraserna har denna omprägling icke skett i samma grad som hos specialraserna och framförallt äro lantraserna mera mångformade än specialraserna. Man torde kunna definiera begreppet lantras, att det är en tämligen primitiv husdjursras, som ännu icke blivit föremål för renavel i viss bestämd riktning under strängt genomfört urval.
- **Carl Adolf Lindqwist. 1865. Husdjurs-Praktica:** Var och en, som granskar en mängd djur från skilda trakter, skall hos flera av dessa och ehuru de tillhöra samma djurslag, finna olikheter i kroppsformer ävensom olikheter i egenskaper, allteftersom de tillhöra landskap med olika naturbeskaffenhet; men däremot skall man finna överensstämmelse i kroppsform och egenskaper hos djur från samma trakt. Därför kallar man en mängd djur av något bland husdjurslagen, som i avseende till kroppsformer och egenskaper äro lika och som fortplanta dessa på avkomman, för en ras, och om en sådan uppstått huvudsakligen till följe av naturförhållandena i en trakt, utan att människan vinnlagt sig mycket om dess förbättrande, benämnes den lantras, då man däremot med kulturras förstår en sådan, som blivit bildad och bibehålles genom noggrant urval och skötsel. Såsom exempel på lantraser kunna vi nämna Norrlandshästen, Jämtlandskon samt vårt inhemska svinslag; och såsom exempel på kulturras; engelska fullblodshästen, korthornsboskapen, Southdownfåret och de engelska svinraserna.

### 2. Lantraserna har formats av sin lokala miljö och av sina ägares behov i ett självhushållande samhälle

- **Håkan Hallander. 1989. Svenska lantraser:** En lantras är en population av husdjur som parar sig naturligt även om valet av hane och hona styrs av människan. Rasen skall ha funnits tillräckligt lång tid i ett område för att djuren skall ha hunnit anpassa sig till sin miljö. I miljön ingår påverkan från många faktorer, t ex klimat, jordmån, landskapsstruktur, vidare betesväxter, sjukdomar, skötsel- och fodervanor, samt brukarens önskemål om produkten.
- **Interlaken-deklarationen om husdjursgenetiska resurser, punkt 9:** Vi erkänner att de djurarters genresurser som har störst betydelse för livsmedelssäkerheten, ett hållbart levnadssätt och människors välbefinnande, är resultatet av både naturlig selektion och avelsarbete utfört av småbrukare, lantbrukare, husdjursnomader och husdjursavlare över hela världen och genom generationer. Resultatet är en stor mångfald av husdjursraser, som medför ett brett spektrum av fördelar för miljön, mänskligheten och kulturarvet. Vi är medvetna om att alla länder måste bidra till att bevara dessa resurser som grund för utveckling av husdjur, livsmedelssäkerhet och förbättrade försörjningsmöjligheter för sina landsbygds- och stadsbefolkningar samt för att understödja lokala samhällen.
- **Den globala handlingsplanen för husdjursgenetiska resurser, del av punkt 10:** Över 7 000 populationer av husdjursraser har utvecklats av lantbrukare och husdjursnomader i olika miljöer under de 12 000 år, som har gått sedan de första husdjuren domesticerades. Dessa raser representerar idag unika genkombinationer. Alla husdjursgenetiska resurser för livsmedel och lantbruk är således ett resultat av mänsklig påverkan. De har sedan lantbrukets uppkomst

blivit noga utvalda och förbättrade av husdjursnomader och lantbrukare, och har utvecklats tillsammans med ekonomier, kulturer, kunskapssystem och samhällen. I motsats till den naturliga biodiversiteten kräver husdjursgenetiska resurser fortlöpande aktiv mänsklig förvaltning, som tar tillvara deras unika karaktärer.

### 3. Lantraserna bevaras bäst genom att hållas och användas traditionellt

- **Konvention om biologisk mångfald, definitioner:** "In situ förhållanden": förhållanden, där genetiska resurser förekommer inom ekosystem och naturliga livsmiljöer, och, för domesticerade eller odlade arter, i de miljöer, där de har utvecklat sina särskiljande egenskaper. "In situ bevarande": bevarande av ekosystem och naturliga livsmiljöer och bibehållande och återställande av livskraftiga populationer av arter i dessas naturliga miljöer och, för domesticerade eller odlade arter, i de miljöer där de har utvecklat sina särskiljande egenskaper.
- **Interlaken-deklarationen om husdjursgenetiska resurser, punkt 10:** Vi erkänner, att det är väsentligt att bevara mångfalden av husdjursgenetiska resurser för livsmedel och lantbruk, så att lantbrukare, husdjursnomader och husdjursavlare kan tillmötesgå nuvarande och framtida utmaningar, som uppstår till följd av förändringar i miljön, inklusive klimatförändringar, kan uppnå ökad resistens mot sjukdomar och parasiter, och kan anpassa sig till förändringar i konsumenternas efterfrågan på animaliska produkter. Vi erkänner likaså den biologiska mångfaldens eget värde och den miljömässiga, genetiska, sociala, ekonomiska, medicinska, vetenskapliga, pedagogiska, kulturella och andliga betydelsen av husdjursraser samt vårt etiska ansvar för att säkra att genetiska resurser är tillgängliga för kommande generationer av människor.
- **Handlingsplan för hållbart sedvanebruk av biologisk mångfald. Partsmötet inom Konventionen om biologisk mångfald, Pyeongchang, Sydkorea, 2014. Naptek:s översättning:** Traditionell kunskap ska värderas lika, respekteras och anses vara lika användbar och nödvändig för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald som annan form av kunskap.

### 4. Lantraserna bevaras i levande genbanker

- **Jordbruksverkets handlingsplan för husdjursgenetiska resurser (Rapport 2010:14 revidering), insats 5:** Upprätta stamböcker och bevarandegenetisk avelsplanering. Stamböcker och härstamningsregister är viktiga hjälpmedel för att hålla reda på och kartlägga släktskapet mellan individer i en ras. De är en förutsättning för att utforma avelsplaner där man minimerar släktskapet mellan individerna och på så sätt behåller en större genetisk variation.
- **Kalle Maijala. Husdyr i Norden. Vårt arv – vårt ansvar. Jord och gjerning 1992/93:** Av varje ras under förädling borde man bevara en tillräckligt stor population eller djupfrost genmaterial som en sorts variationsförråd. Tillvaron av ett sådant förråd skulle berättiga till tämligen radikala försök och en stark selektion i förädlingspopulationen. Allt skulle inte gå förlorat för sådana åtgärders skull som senare visar sig vara felaktiga.
- **Håkan Hallander. 1994. Nationalencyklopedin, uppslagsord lantras:** I den mån man medvetet förändrar en lantras måste alltid en så långt möjligt oförändrad baspopulation behållas.

### 5. Djurhållarna förvaltar lantraserna och traditionell kunskap kopplad till dem

- **Den globala handlingsplanen för husdjursgenetiska resurser, del av punkt 10:** Husdjursraser har väsentliga ekologiska funktioner, bl.a. cirkulering av näringsämnen, fröspridning och habitatbevarande. Husdjursgenetiska resurser och förvaltningssystem utgör en integrerad del av ekosystem och produktiva landskap över hela världen. Husdjursnomader fungerar som förbindelseled mellan olika ekosystem genom att flytta runt sina besättningar beroende på årstiden. Produktionssystem som omfattar både växer och djur har behov av en gemensam förvaltning av den biologiska mångfaldens olika beståndsdelar, såsom jordmån, grödor, betesmarker och allmänningar, fodergrödor och den vilda naturen.
- **Monica Hansson. 2008. Linderödsgrisen – en inventering av populationsstruktur och produktionsnivå. Examensarbete 304/2008, SLU:** Linderödsägarna lägger i genomsnitt ner 11 min på varje gris per dag. Detta är att jämföra med en studie genomförd av Mattsson et al. (2004) då man beräknade tidsåtgången i svensk konventionell grisproduktion. I tidsåtgången ingick utfodring, utgödning, halmning, tillsyn, behandling, vägning/leverans, sortering, tvätt, reparation/underhåll och övrigt. I smågrisproduktionen var tidsåtgången i genomsnitt 15 h/årssugga eller 41 minuter/producerad smågris. I slaktsvinsproduktionen var siffran 14 min/producerad slaktgris i integrerad produktion och 10 min/producerad slaktgris i specialiserad produktion. I Danmark är t.o.m. dessa siffror något lägre (Mattsson et al., 2004). Tidsåtgången per producerad slaktgris i konventionell produktion, under hela dess livstid (ca 5 mån), är alltså drygt 50 min medan linderödsägarna lägger ner ca 11 min på en gris per dag.
- **Konvention om biologisk mångfald. In situ bevarande, artikel 8 i, j, k:** Varje fördragsslutande part skall, så vitt möjligt och om så är lämpligt: i) sträva efter att skapa de förhållanden, som behövs för att åstadkomma förenlighet med

nuvarande nyttjanden och bevarande av biologisk mångfald och hållbart nyttjande av dess komponenter; j) med förbehåll för sin nationella lagstiftning respektera, bevara och bibehålla kunskaper, innovationer och sedvänjor hos ursprungsbefolkningar och lokalsamhällen med traditionella livsätt som är relevanta för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald och främja en bredare tillämpning av dessa, med godkännande och deltagande av dem som besitter sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor, samt främja rättvis fördelning av de vinster som uppkommer vid utnyttjandet av sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor; k) utarbeta eller bibehålla nödvändig lagstiftning eller andra reglerande bestämmelser för skyddet av hotade arter och populationer;

- **Konvention om biologisk mångfald. Hållbart nyttjande av komponenter av biologisk mångfald, artikel 10 a, c:** Varje fördragsslutande part skall, så vitt möjligt och om så är lämpligt: a) integrera hänsyn till bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald i nationellt beslutsfattande: c) skydda och uppmuntra sedvanligt nyttjande av biologiska resurser i enlighet med traditionella kulturella sedvänjor, som är förenliga med kraven för bevarande och hållbart nyttjande.
- **Håkan Tunón. 2004. Traditionell kunskap och lokalsamhällen: artikel 8j i Sverige. Centrum för biologisk mångfald:** Förvaltning syftar till ett bevarande som tillåter förändringar så länge kunskapens, objektets eller miljöns villkor beaktas. Eftersom all kunskap är under ständig utveckling så är det mest önskvärda att traditionell kunskap bevaras och sprids genom levande tradition i sitt rätta sammanhang. I vissa fall kan även lagar och regelverk motverka ett bevarande såväl in situ som ex situ. För att verkligen kunna bevara traditionell kunskap in situ måste de rätta villkoren råda, det krävs trygghet, engagemang och respekt för traditionsbärarna.
- **Håkan Tunón, Marie Kvarnström, Weronika Axelsson Linkowski & Anna Westin 2014. Hur bör Sverige genomföra artiklarna 8j och 10c i syfte att uppnå Aichi-mål 18 i FN:s Konvention om biologisk mångfald? CBM:s skriftserie 83:** CBM:s slutsats är att urfolks- och lokala samhällen bör omfatta: grupper som kan ha "kunskaper, innovationer och sedvänjor ... som är relevanta för bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald" är t.ex. samer, jord- och skogsbrukare, fäbodbrukare, skärgårds-, fjäll- och skogsbönder, kust-, skärgårds- och insjöfiskare, jägare och hemslöjdare, men också stora grupper som på fritiden ägnar sig åt till exempel odling, uppfödning av husdjur, bär- och svamplockning. Dessutom bör rätten att själv definiera sig som lokalsamhälle vara det främsta och avgörande kriteriet. CBM menar att traditionell kunskap i detta sammanhang bör vara: Kunskaper, innovationer och sedvänjor, som är relevanta för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald, inklusive sociala, kulturella och andliga förhållningssätt till landskapet och naturen, kunskaper om hushållning med biologiska resurser samt om en hållbar livsstil.
- **Den globala handlingsplanen för husdjursgenetiska resurser, punkt 12:** Vi erkänner det enorma bidrag som lokala och ursprungliga samhällen och lantbrukare, husdjursnomader och husdjursavlare i alla världens regioner har givit och fortsatt kommer att ge till hållbar användning, utveckling och bevarande av husdjursgenetiska resurser. Vi erkänner vidare det historiska och relevanta bidrag från alla som bedriver djurhållning och som har format husdjursgenetiska resurser till samhällets behov. Det är deras ägarskap och förvaltning av sina husdjurs genresurser som har gjort det möjligt för dem att ge ett betydande bidrag fram till idag. Det är deras ägarskap och förvaltning som framöver bör säkras för att uppnå samhällsmässig nytta. Vi stadfästar att de bör delta i en rättvis och rimlig fördelning av de fördelar som framkommer vid utnyttjande av husdjursgenetiska resurser. Vi bekräftar våra avsikter att, i rimlig omfattning och med förbehåll för nationella lagar, respektera, bevara och upprätthålla traditionell kunskap av betydelse för husdjursavel och -produktion som ett bidrag till ett hållbart levnadssätt, och bekräftar behovet av att innefatta alla aktörer i beslutsfattande på nationell nivå rörande hållbar användning, utveckling och bevarande av husdjursgenetiska resurser.
- **Aichi-mål 18:** År 2020 är ursprungsbefolkningars och lokalsamhällets traditionella kunskap, liksom traditionella och förändrade sedvänjor av relevans för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald, liksom deras hävdvunna nyttjande av naturresurser, respekterade och föremål för nationell lagstiftning och relevanta internationella åtaganden. De är väl integrerade och speglade i implementeringen av konventionen, under fullt och effektivt deltagande av ursprungsbefolkningar och lokalsamhällen på alla relevanta nivåer.